

16

November 2020 Jaargang 8

NIEUWSBRIEF Nieuwsbrief

- 1** *Column/ Colofon*
- 2** *Excursies en vrijwilligers werkzaamheden*
- 3** *Info Werkgroepen*
- 5** *Foto's in beeld*
- 6** *Kerkuilen in de Zwijndrechtse Waard
Bekijk de stad door de ogen van een dier
De vliegenzwam is een ammoniet*
- 11**
- 14** *Meer wandelend bos voor Nederland*
- 17** *Fipronil in vlooienbandjes: weg vlooien, weg vlinders?*
- 20** *Buiten de regio*
- 21** *Kort bericht*
- 22** *Vrijwilligers gevraagd*

Werkgroep Flora en fauna Zwijndrechtse Waard

(Onderdeel van de Stichting Natuur en Landschap Zwijndrechtse Waard)

COLUMN

Niet allen natuur verdwijnt maar ook stiltegebieden. Door de aanleg van wegen, vliegverkeer en bedrijfsterreinen is de afgelopen jaren in zes provincies in Nederland minstens 15 duizend hectare stiltegebied in Nederland verdwenen.

Dat stelt de Volkskrant na een enquête onder de provincies over de stiltegebieden. De exacte datum dat een stiltegebied is verdwenen, valt door de provincies niet precies te achterhalen. Sinds 2010 hebben de provincies veelvuldig besloten tot vermindering van de gebieden.

Een ander opvallend bericht is wel dat vergaderingen bij gemeentes zijn minder rechtmatig sinds het invoeren van digitaal vergaderen. Dit concludeert de Thorbecke academie die in opdracht van de Nederlandse raadsliden de vergaderingen onderzochten van diverse gemeentes. Een ervaring die ik ken dat in corona tijdperk vergaderen niet altijd even prettig is. Ook worden er besluiten genomen die je ontgaan.

Natuurfotografie NL-weerbericht is een nieuwe website waar je het weerbericht kunt volgen en de mogelijkheden om te fotograferen. Zeker de moeite waar om je daar bijna aan te melden

Opvallend wat ik lees in dat in nieuwe begrotingen voor 2021 van gemeentes in Nederland maar heel weinig of geen natuur in voorkomt. Waar zit dit onderwerp inde begroting verscholen?

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Werkgroep "Flora en Fauna Zwijndrechtse Waard"

De werkgroep is een onderdeel van de "Stichting Natuur en landschap Zwijndrechtse Waard Tevens werken wij nauw samen met de "Stichting Hooge Nesse/Veerplaat"

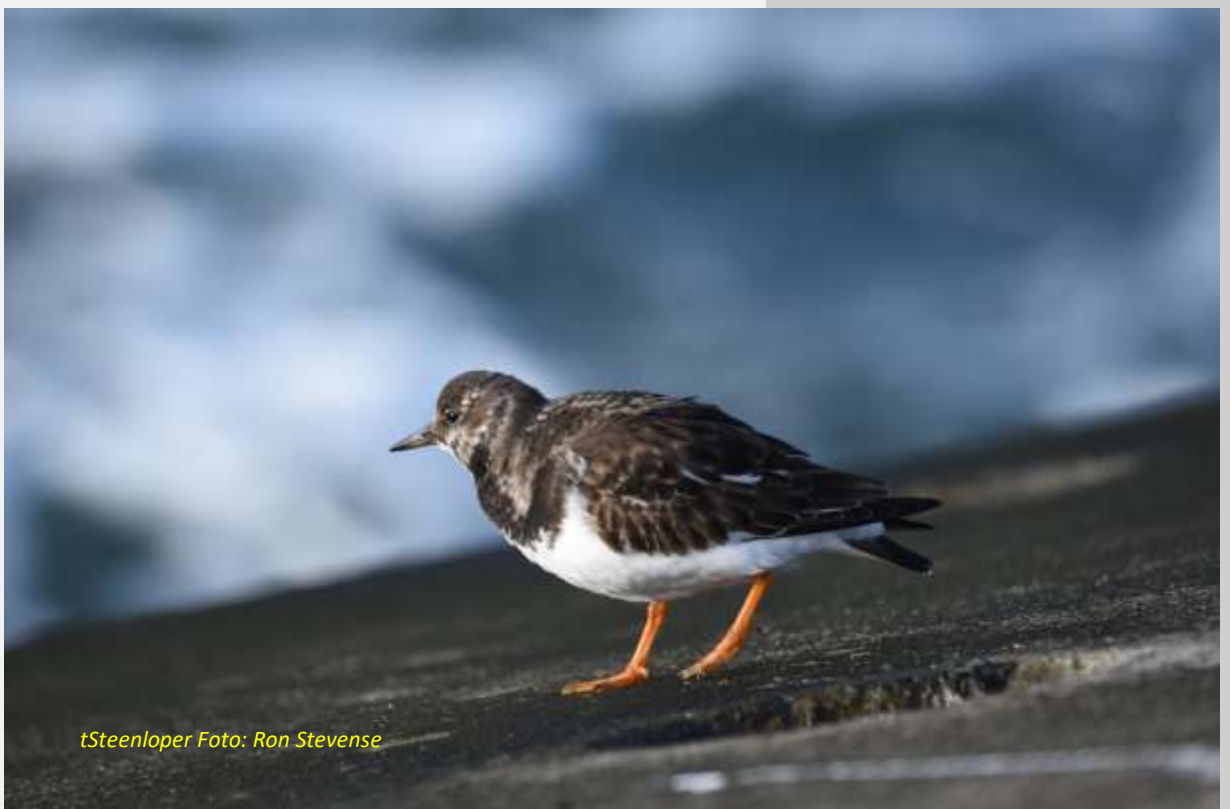
*Bezoekerscentrum: t 'Weetpunt
Develpad 169
3335AR Zwijndrecht*

Voor verdere informatie kunt onze website bezoeken

*Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard:
<http://www.natuur-zw.nl/Wordpress/>*

*Stichting Hooge Nesse/Veerplaat:
<http://www.hoogenesse.nl/>*

Redactie: Ron Stevense

tSteenloper Foto: Ron Stevense

Excursies Vrijwilligers werkzaamheden Activiteiten

Agenda 2020

WERKGOEP NATUURONDERHOUD ZWIJDRECHTSE WAARD

Werkzaamheden in de Hooge Nesse polder/ Veerplaat

Natuur werkdag Hooge Nesse van 9.00-12.30 uur

Gegevens zie info bladzijde

LET OP: de roodgekleurde vakken zijn extra werkdagen die

Om 13.00 beginnen en om 16.00 eindigen

2 december
Woensdag

9 december
Woensdag

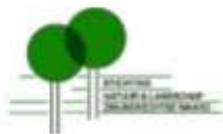
16 december
Woensdag

I.v.m. de huidige corona maatregelen zijn andere activiteiten vervallen.

We wachten totdat er meer duidelijk is wat wel en niet kan worden georganiseerd

Agenda 2020. Stilzitten is geen optie!

We blijven zeer voorzichtig in deze coronatijd. Maar stilzitten is geen optie!
Ga vooral naar buiten, alleen of in kleine groepjes van maximaal 2 personen.
Inventariseer, leer, beweeg en geniet! De natuur in Nederland is prachtig en er blijft veel te ontdekken.

Instituut voor natuur
educatie & duurzaamheid

Aan alle Buiten-Schoolse-Opvang in de Zwijndrechtse Waard:

De Schoolgidsenwerkgroep van de SN&L-ZW heeft voor de Buitenschoolse Opvang een leuk programma opgezet. Workshops met een link naar "de natuur" bij 't Weetpunt voor de BSO

	Programma 2021	Activiteit	Jaargetijde	Bestemd voor
1		We helpen de vogels de winter door	Winter	Onderbouw Bovenbouw
2		Uilenballen pluizen, alles leren over de uil	Herfst Winter	Bovenbouw
3		Het is voorjaar, we gaan zaaien	Lente	Onderbouw Bovenbouw
4		Speur naar de Paashazen	Lente	Onderbouw
5		Zeilbootjes van riet maken	Zomer Herfst	Bovenbouw
6		Op zoek naar vruchten in de natuur	Herfst	Onderbouw Bovenbouw
7		Met schepnetje de wereld onder water bekijken	Lente Zomer	Bovenbouw
8		Creatief met wilgentakken	Winter	Bovenbouw
9		Kerst wandeling met lampion. kerstster maken	Winter	Onderbouw
10		Hulp Sinten cursus	Winter	Onderbouw Bovenbouw

Workshop op maat? Meer mogelijkheden zijn bespreekbaar.

Voor niets gaat de zon op, maar we houden de kosten laag. Met de aanschaf van materiaal en 2 schoolgidsen die de activiteit verzorgen bij 't Weetpunt, bedraagt de workshop € 50,00.

Meer info en/of aanvragen : Lidyexler777@gmail.com

't Weetpunt,
Arboretum Munnike Park
Develpad 169
3335 AR Zwijndrecht

Werkgroep Natuur Onderhoud Zwijndrechtse Waard

Locatie: Hooge Nesse/Veerplaat

KORTE INFORMATIE:

1	Volgende week bouw dam
2	Zonnepanelen besteld komen dit jaar binnen
3	Dam wordt nu aangelegd

Diverse werkzaamheden

Verzamelen bij de ingang weiland- Net voorbij het bijenhotel

Aanvang: 9.00 uur- 12.30 uur (let op de uitzonderingen die om 13.00 uur beginnen))

Klaarzet team 8.30 uur bij van Nesse/ werkschuur

Onder leiding van: Ron

Info en afmelden bij: rstevense@chello.nl

Weersverwachting

Verwachte temperatuur: 6 Celsius

Weer: droog

Beheeractiviteiten

Flora en Fauna Werkgroep Zwijndrechtse Waard

Vogelwerkgroep Zwijndrechtse Waard

Excursie werkgroep

Werkgroep nestkasten

KORTE INFORMATIE:

1	Opgezette specht klaar
2	Doodgevlogen winterkoninkje wordt opgezet
3	Zwijndrecht decor van zeldzame vogels

Flora en fauna werkgroep nieuws

Merkwaardigerwijs zijn de haas en konijn op de rode lijst gekomen dat betekent dat een soort meer dan 50 % is achteruitgegaan vanaf 1950. Maar het is weer mooi dat juist een soort als de otter weer van deze lijst is afgehaald. Zo zijn er ook positieve berichten te melden

Edelherten die zijn overgezwommen naar Flevoland en naar rondlopen was de eerste reactie van boeren en jagers afschieten. Merkwaardig want er is nog geen boer die schade heeft gemeld en er is nog geen schade geconstateerd dus geven we de verkeersveiligheid maar op al reden. In Gelderlang rijden ok auto daar worden ze niet allemaal afgeschoten.

Wandelend bos is de nieuwste term die gebruikt wordt als bos als natuurbos zonder beheert zonder ingrijpen. Dit soort onderhoud plegen we ook op de Hooge Nesse. Bos waar bomen mogen omvallen en blijven liggen en waar open stukken ontstaan waar ander planten weer een kans krijgen. De stichting Ark heeft op haar site een mooie samenvatting van dit soort bossen genaakt Lees dit artikel in deze nieuwsbrief. Door dit soort natuur te creëren krijgen flora en fauna weer veel meer kansen en wordt de diversiteit allen maar groter.

FOTO'S IN BEEELD

De pracht van het najaar

Kerkuilen in de Zwijndrechtse Waard

Een aantal jaren geleden zijn er door de “Vogelwerkgroep Zwijndrechtse Waard” (onderdeel van de Flora en Fauna Werkgroep Zwijndrechts Waard) in twee boerderijen nestkasten geplaatst voor kerkuilen. Hoe snel deze bezet werden om te broeden is niet helemaal duidelijk, maar de afgelopen jaren zijn deze kasten met grote regelmaat bezet geweest en hebben de nodige kuikens voorgebracht.

Drie jaar geleden zijn er nog een drietal kasten bij geplaatst door Henny Daalmeijer, die ook voor ons de kasten heeft gemaakt, waarvoor we hem dankbaar zijn dat hij dit doet. Dus in totaal zijn er nu vijf (bij ons bekende) kerkuilennestkasten in de Zwijndrechtse Waard aanwezig. Het mooie is dat inmiddels ook een derde kast is bewoond door kerkuilen en dat daar bij inspectie een legsel van vijf kerkuilenkuikens aanwezig was. Soms worden deze kasten ook gekaapt door andere vogels zoals kauwen.

Helaas gaat het niet altijd goed met de kerkuilen. De afgelopen jaren zijn er, bij ons bekende gevallen een drietal dode kerkuilen gevonden, waaronder verkeersslachtoffers en één met onbekende doodsoorzaak. Kerkuilen hebben de neiging laag te willen vliegen en zijn daarom kwetsbaar langs wegen. Ook zitten er juist in de bermten dikwijls veel muizen waar de kerkuil naar toe trekt

De broedperiode van de kerkuil begint eind maart en duurt tot ver in het najaar. Dit jaar hadden we in oktober nog een nest in één van de kasten. Het aantal eieren wordt bepaald door de muizenstand en kan in goede jaren oplopen tot 12 stuks. Maar gemiddeld is 4 tot 7 eieren normaal. Kerkuilen broeden in Nederland meestal in kasten en heel zelden in een boom. Daarom is het belangrijk dat we meerdere kasten plaatsen om deze aantrekkelijke vogel een onderkomen te geven. Ook is er een argument voor boeren om een kast te nemen in hun schuur en dat is omdat een kerkuil de muizen en ratten hoeveelheid rond het erf reduceert, wat weer veel schade voorkomt.

Het leefgebied in de Zwijndrechtse Waard is geschikt voor de kerkuil omdat deze het liefst leeft in een halfopen landschap waarin het gezochte voedsel hoofdzakelijk bestaat uit veldmuizen, maar ook spitsmuizen en woelmuizen, vogels en amfibieën

Tijdens de winter blijven de kerkuilen in de naaste omgeving. Alleen in koude winters en bij gebrek aan voedsel, gaan deze uilen rondtrekken.

Als werkgroep zoeken we nog steeds naar geschikte (boeren) schuren in de Zwijndrechtse Waard om kasten te plaatsen. Als u een adres weet of denkt een geschikte plaats te hebben, neem dan contact met de werkgroep op en wij zullen gaan kijken wat er mogelijk is. Wij zullen een kast beschikbaar stellen en deze eventueel plaatsen.

Ron Stevense

Coördinator Flora en fauna Werkgroep Zwijndrechtse Waard

ANDER NIEUWS

Bekijk een stad door de ogen van een dier

Meneer Delière, ik vraag me af: wat doet een milieufilosoof?

“Ik buig mij vooral over filosofische aspecten in de relatie tussen mens en natuur. Vragen als: hoe verhouden wij ons ten opzichte van dieren? Welke plaats neemt het dier in onze werkelijkheid? En: hoe kunnen wij leren van het dier? En als je nog iets verder gaat: hoe kunnen wij dieren een stem geven in het maatschappelijke debat? Zeer relevant nu de biodiversiteit onder druk staat en de mens daar de grootste oorzaak van lijkt te zijn.”

[Vogelbescherming Nederland](#)

17-NOV-2020 - Goed voor dieren in de stad zorgen is belangrijk, alleen al uit het oogpunt van plaagdierbestrijding. Maar om mensen te interesseren voor een groene stad, zijn ook andere argumenten nodig. Milieufilosoof Glenn Deliège is er vast van overtuigd. Belangrijk daarbij is steeds om ook door de ogen van het dier te kijken.

Glenn Deliège (Bron: Vogelbescherming Nederland)

Tijdens uw presentatie op het symposium 'Bouw Natuurinclusief' van Vogelbescherming gaf u aan dat natuurinclusief bouwen alleen succesvol is, als we ons verplaatsen in het dier. Maar hoe doen we dat?

“Tijdens één van de workshops werd een rollenspel gespeeld. De een was aannemer, de ander bewoner, weer een ander slechtvalk, konijn of lieveheersbeestje. Door je in te leven in een dier en de vraag wat je bijvoorbeeld als slechtvalk nodig hebt, leer je redeneren vanuit het dier. Maar doordat er meerdere dierrollen waren, zag je dat dieren onderling ook tegenstrijdige belangen kunnen hebben. Dat is een goede eerste stap in het vergroten van het inlevingsvermogen.

Maar om je echt te verplaatsen in een dierenhoofd is het vooral belangrijk dat je open bent. Het is de kunst om niet te

snel je theoretische veronderstellingen, dus wat je denkt te weten, te projecteren op hetgeen je ziet.”

Natuur in de stad (Bron: Kars Veling)

Waarom vindt u dat de natuur onderdeel van ons stadse leven moet zijn?

“Het moet vooral een vanzelfsprekendheid zijn; net als dat het vanzelfsprekend is dat we voor andere mensen zorgen bijvoorbeeld. Ik kan me mijn woonplaats Mechelen niet voorstellen zonder spreeuwen en mussen. Ik ben dan ook bereid om de nadelen ervan het hoofd te bieden. Als de spreeuwen 's avonds in de boom van mijn tuin gaan slapen, levert dat lawaai op. Maar ik vind dat niet erg. Ze verrijken mijn leven. Ik denk dat we mensen vooral hun eigen dorp of stad moet laten ontdekken.”

Hoe doe je dat?

Natuurlijk kun je mensen motiveren op de argumenten van biodiversiteit of klimaat, maar ik denk dat we verhalen moeten vertellen. Verhalen verteld door mensen met een passie voor de natuur. Zo prikkelen we ook andere mensen om anders naar onze mede-stadsbewoners te gaan kijken.

“Dat heeft ook alles te maken met het ontdekken van je stad. De natuur geeft de grijze stad kleur. Je voelt verbondenheid met seizoenen. De gierzwaluwen die in het voorjaar terugkomen. De stilte van augustus als ze helemaal naar Afrika vliegen om te overwinteren. Dat je denkt: wow, de gierzwaluwen die broeden in mijn inbouwstenen, zwerven nu rond boven het oerwoud van Congo. Het gevoel dat jouw huis verbonden is met het oerwoud in Congo, dat is toch fenomenaal. Die gedachte moeten we prikkelen. De coronacrisis is een mooie aanzet gebleken. Het past in een beweging van mensen die het belang inzien van natuur dichtbij ervaren.”

U bedoelt dat we betekenis moeten geven aan situaties met dieren, dan voelen we intrinsiek ook een motivatie om voor ze te zorgen?

“De argumenten vanuit natuurbehoud, vanuit klimaat en economie zijn belangrijk. Maar het gaat om de passie. Wie loopt er door een bos en denkt: wow, wat een efficiënte luchtzuivering! Niemand toch? Zo denken we niet. De geuren, de kleuren, de vormen, die staan voorop. Als je ergens iets bij voelt, dan wil je er wat voor doen.

Stadstuin in Arnhem (Bron: Grieta Spanenburg)

Tijdens de coronatijd hoorden mensen weer het gezang van vogels in een stillere stad.

Een mooi voorbeeld vind ik de Gentse feesten. Die vinden plaats in de periode dat de gierzwaluwen naar het zuiden vertrekken. De stadecoloog van Gent kreeg klachten van bewoners: we jagen de zwaluwen weg met die feestherrie. We werken er nu dus aan om samen met de inwoners een nieuwe betekenis aan de feesten te geven. Dat de feesten in het teken komen te staan van het uitzwaaien van de gierzwaluwen. Zo geef je de zwaluw een bepaalde betekenis en zijn mensen eerder geneigd met de gierzwaluwen samen te leven: ze horen erbij."

Gorinchemse stadsnatuur (Bron: Linde Slikboer & Menno Reemer)

Terug naar het natuurinclusief bouwen. Hoe doen we dat met succes?

“Kruip in de huid van het dier en ga na wat ze nodig hebben om op een bepaalde plek te overleven. Het landschap moet passen bij de totale levenscyclus van een dier.

Heb je bijvoorbeeld een mussennestkast, maar komen de mussen niet, dan ligt de oorzaak ergens anders. Mussen voeren jongen met voedsel als rupsen en bladluizen. Wij voeren ze vooral vetbollen. Die vetten hebben ze in de winter nodig, maar 's zomers hebben ze ander voedsel nodig. Dus, stel jezelf vragen als: hoe kunnen we zorgen dat het goede voedsel aanwezig is?”

Hoe ziet de stad er wat u betreft uit over twintig jaar?

“Veel groener hoop ik. Dat ik door de straten wandel en zie dat er planten tegen de muur groeien, dat mensen geveltuintjes hebben. Een stad waar de kleine zoogdieren als vossen, egels en marterachtigen zich thuis voelen. Je hebt misschien gehoord over de oehoe van Geel. Die zat dit voorjaar te nestelen in een onooglijk plantenbakje aan een appartement. Met een paar kleine aanpassingen denk ik dat die oehoekuikens het best hadden gered. Aan eten is er voor de oehoes in de stad in ieder geval zeker geen gebrek: ratten en duiven voor het oprapen. Uitgevlogen stadsoehoes, dat zou pas geweldig zijn!”

Vogels in de stad

Vogels zijn een graadmeter voor de kwaliteit van de leefomgeving. Gaat het goed met de vogels in een stad, dan gaat het goed met het stedelijk groen; en dat is ook gezond voor mensen.

- Tekst: Hanne Tersmette, [Vogelbescherming Nederland](#)
Foto's: Linde Slikboer & Menno Reemer; Kars Veling; Grieta Spanenburg

De Vliegenzwam is een amaniet...

, maar niet elke amaniet is een Vliegenzwam

[Nederlandse Mycologische Vereniging](#)

18-NOV-2020 - Naast de fraaie Vliegenzwam vinden we in ons land ook andere amanieten, zoals de Stekelkopamaniet en de Franjeamaniet. Beide soorten worden hier aan u voorgesteld. Hoe kunt u ze herkennen, waar komen ze voor en hoe leven ze?

Iedereen kent de [Vliegenzwam](#) (*Amanita muscaria*) met z'n rode hoed en witte stippen. Altijd weer zie je mensen op hun knieën zitten of hurken om deze prachtige paddenstoel op de foto vast te leggen. Zelden mislukt zo'n foto, want hoe je hem ook bekijkt of fotografeert, het blijft een schoonheid. De Vliegenzwam is dé paddenstoel die voor de geïnteresseerde leek alle kenmerken in zich heeft die hem tot een echte paddenstoel maakt, namelijk hoed, steel, ring en beurs.

Stekelkopamaniet (Bron: Bert Tolsma)

Stekelkopamaniet en Franjeamaniet

Binnen het geslacht van amanieten bevinden zich soorten die in schoonheid niet onderdoen voor de Vliegenzwam; alleen zijn de kleuren minder opvallend en daarom trekken ze minder de aandacht. Liefhebbers weten ze echter te vinden en te waarderen. Twee van die

zeldzaamheden stel ik in dit artikel aan de lezer voor: de [Stekelkopamaniet](#) (*Amanita solitaria*) en de [Franjeamaniet](#) (*Amanita strobiliformis*). In de provincie Utrecht zijn ze op enkele landgoederen te vinden. Mijn eerste kennismaking vond plaats op het landgoed Nijenrode bij Breukelen. Als je zo'n soort voor het eerst ziet, blijft dat beeld voor altijd op je netvlies staan. Geen volgende vondst haalt het bij die eerste.

Beide soorten komen als een witte knop uit de grond tevoorschijn. Ze zijn onbegrijpelijk wit, als je bedenkt dat ze uit zwarte aarde komen. Daarna ontvouwt zich de hoed. Het vlies dat de paddenstoel omgeeft en beschermt, het 'velum universale', breekt open en blijft in kegelvormige plakjes of stekelige wratjes, afhankelijk van de soort, op de hoed achter. Tijdens dat opengaan van de hoed breekt ook het vlies dat de lamellen afsluit, het 'velum partiale', open, zodat de gerijpte sporen naar beneden kunnen dwarrelen; het zijn er miljarden. Dat laatste vlies laat los van de hoedrand en de resten aan de steel vormen de ring waarvan veel amanieten bekend zijn. Er zijn echter ook amanieten die geen ring om de steel hebben. Een aantal amanieten heeft ook resten van het velum universale aan de voet van de steel zitten, dat noemen we de volva of beurs. Beide soorten in dit artikel hebben die niet. De aan- of afwezigheid van al die onderdelen wordt gebruikt om de soort op naam te brengen. De lamellen van de Stekelkopamaniet hebben iets meer kleur (lichtgroen) dan die van de Franjeamaniet (bijna wit), terwijl de Franjeamaniet vaak forser is dan de Stekelkopamaniet. Beide soorten verwarren is bijna onmogelijk als de schubben of wratten er niet afgeregend zijn, want dat zou het lastig kunnen maken.

Stekelkopamaniet (Bron: Bert Tolsma)

Amanieten werken samen met bomen

Amanieten gaan een verbinding aan met bepaalde boomsoorten. Via de hyfen (draden) van de schimmel en de haarworteltjes van de boom vindt uitwisseling van voedingsstoffen plaats: schimmels zorgen ervoor dat bomen gemakkelijker mineralen kunnen opnemen en in ruil daarvoor krijgen schimmels suikers van de boom om te kunnen groeien. We noemen deze vorm van verbinding mycorrhiza. De drie hier genoemde amanieten 'kiezen' daarvoor loofbomen op de wat rijkere kleigronden. De Stekelkopamaniet is het meest selectief in de keuze voor de beuk als partner.

Franjeamaniet (Bron: Bert Tolsma)

Ziet u zo'n grote witte hoed op een steel mét ring maar zonder schubben of wratten en aarzelt over de juiste naam, bedenk dan het volgende: het gebeurt vaak dat na een regenachtige periode de bekende paddenstoel met rood én witte stippen alleen nog maar rood is. De witte stippen kunnen van de paddenstoel af regenen. Zelfs kenners v

ragen zich dan wel eens af: Is dat nu wel of geen Vliegenzwam?

Meer wandelend bos voor Nederland

[ARK Natuurontwikkeling](#)

22-NOV-2020 - Nederland heeft meer bos nodig. Tot 2030 moet er volgens de huidige regering in Nederland minimaal 37.000 hectare bos bij komen. Een uitgelezen kans voor het ontwikkelen van 'wandelende bossen'. ARK Natuurontwikkeling laat in haar nieuw uitgewerkte bosvisie zien hoe we deze rijke, open bossen in Nederland kunnen realiseren.

Meer bos is een must. Om de klimaatdoelstellingen te halen. Om CO₂ op te slaan. Als buffer tegen stikstof, verdroging en wateroverlast. Om de biodiversiteitscrisis te keren. En zoals we tijdens deze coronacrisis dubbel en dwars merken: als plek om tot rust te komen, te wandelen of uit te waaien. In tien jaar tijd tien procent bos erbij is de afspraak die natuurminister Schouten met de provincies heeft gemaakt. Wat ARK betreft beginnen we morgen met de ontwikkeling van 'wandelende' bossen in Nederland. Deze aantrekkelijke halfopen bossen geven niet alleen de biodiversiteit een sterke impuls, maar dragen ook bij aan stikstofreductie, het vastleggen van CO₂ en geven alle ruimte aan mensen om van het bos te genieten.

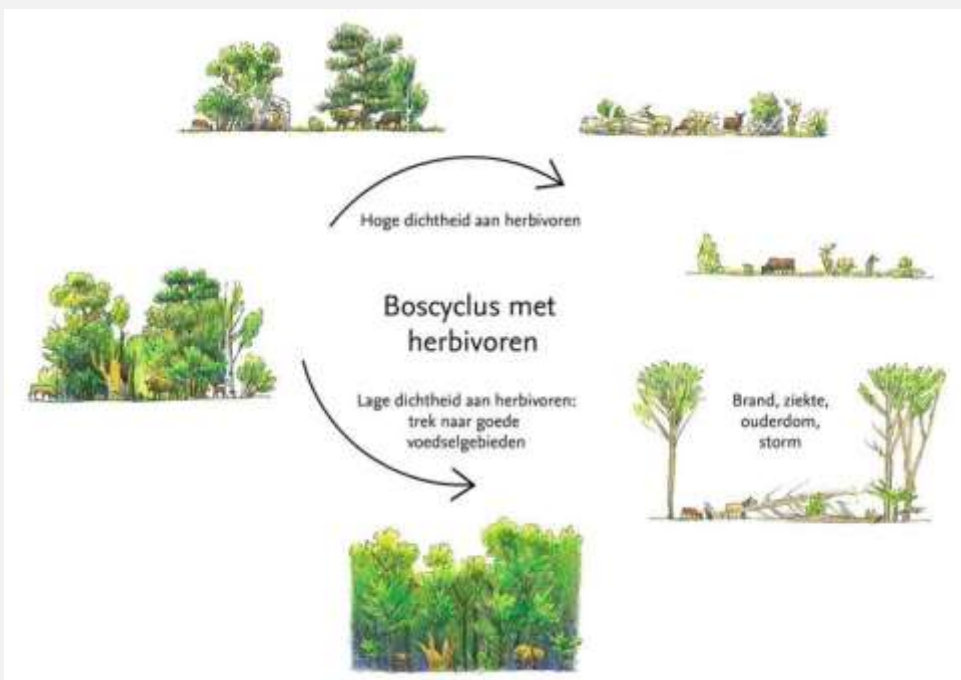
Open bossen met spetterende soortenrijkdom

Om de maatschappelijke opdracht voor meer bos in Nederland mee aan te jagen heeft ARK haar visie op een natuurlijk bos praktisch en gedetailleerd uitgewerkt. ARK focust daarbij op halfopen 'wandelend bos'. Een bos dat niet statisch is, maar zich in de loop der tijd verplaatst ('wandelt') door het landschap. Gestuurd door natuurlijke processen zoals begrazing, brand, storm, erosie en sedimentatie, droogte, overstroming, ziektes en plagen. In een wandelend bos vormen open grasland, struwelen en bos een samenhangend geheel. Plantenetters van groot tot klein en hun predatoren vervullen daarin een sleutelrol. Leo Linnartz van ARK Natuurontwikkeling: "Wandelende bossen zijn halfopen bossen met veel bosranden. Juist bosranden zijn plekken die een enorme biodiversiteit herbergen. Ze combineren openheid (zonlicht) met beschutting en bieden zo een plek aan een veelheid van soorten. Door de op elkaar inwerkende natuurlijke processen krijgen veel meer planten, insecten, vogels en andere dieren weer de kans hun plek, niche of rol in te nemen. De vaak ingenieuze relaties

tussen dieren en planten die tijdens een eindeloos lange co-evolutie in de typische open Europese boslandschappen zijn ontstaan, krijgen zo weer een kans. Dat is leuk voor de natuur, maar ook voor de mens. Halfopen bossen hebben niet alleen een grote landschappelijke schoonheid, je komt er ook nog eens meer planten- en diersoorten tegen. Het is veel spannender om er te wandelen; met grote aantallen vogels, zoogdieren, vlinders en hele vlaktes vol bloeiende bloemen, struiken en vruchtdragende bomen."

Wisenten houden in natuurgebied Slikken van de Heen met hun gegraas het gebied open (Bron: Leo Linnartz)

De boscyclus van een natuurlijk begraasd bos (Bron: Jeroen Helmer)

Grote grazers essentieel voor halfopen bos

Grote grazers spelen in deze halfopen bossen een belangrijke rol. Door hun gegraas blijven graslanden kort, structuurrijk en vol met bloemen en groeit het bos niet dicht. De grazers faciliteren het kiemen van

bomen en struiken en aan de andere kant zorgen ze door vraat en betreding dat maar een deel daarvan ook echt uitgroeit tot volwassen boom.

Konikpaarden en andere grote grazers zijn essentieel voor het ontstaan van halfopen bossen (Bron: Esther Linnartz)

Linnartz: "Doornstruiken en voor grazers onsmakelijke soorten beschermen andere planten, zodat deze wel op kunnen groeien. Zo vormen ze de start van een bos. In het bos zelf is verjonging beperkt door de vele grazers en de schaduw. Open plekken groeien niet zomaar dicht en er ontstaat steeds meer openheid met verspreide oude bomen. Uiteindelijk zal in dit open grasland de cyclus

weer opnieuw beginnen. Vuur, storm en insectenplagen versnellen lokaal de neergang van bos naar open land, net als hoge dichtheden aan grazers. Lage aantallen grazers, bijvoorbeeld doordat ze bejaagd worden door roofdieren, stimuleren daarentegen een snelle groei naar een meer gesloten bos."

Bosvisie tot in de details

Hoe al deze natuurlijke processen werken, wat een wandelend bos precies is en veel meer achtergrondverhalen over de vormende processen in een boslandschap vol planteneters en hun predatoren staat in detail beschreven in de nieuwe [ARK bosvisie: 'Begraasde, wandelende bossen, de bosvisie van ARK Natuurontwikkeling'](#) (pdf; 5,2 MB).

Deze

illustratie van een wandelend bos is gratis te downloaden in de ARK Web(geef)winkel. Klik op de illustratie om ernaartoe te gaan (Bron: Jeroen Helmer)

Fipronil in vlooienbandjes: weg vlooien, weg vlinders?

[De Vlinderstichting](#)

19-NOV-2020 - Fipronil leidt tot sterk verminderde voortplanting van koolwitjes. Fipronil is inmiddels als gewasbeschermingsmiddel in de Europese Unie niet meer toegelaten, maar in vlooienbanden voor huisdieren is het nog volop aanwezig. In Groot-Brittannië blijkt nu dat het middel, net als de neonicotinoïde imidacloprid, in vrijwel alle rivieren veel aanwezig is.

[Deel deze pagina](#)

Het feestelijk loslaten van in de klas opgekweekte koolwitjes is een hoogtepunt (Bron: Kars Veling) Het gebruik van systemische gewasbeschermingsmiddelen, zoals sommige neonicotinoïden, is binnen Europa steeds meer aan banden gelegd vanwege de neveneffecten op onder meer bijen. Ook voor fipronil zijn negatieve effecten vastgesteld. Bij het groot koolwitje leidde blootstelling van de rupsen aan fipronil tot sterk verminderde voortplanting in het vlinderstadium, zo blijkt uit recent Wagenings onderzoek.

Dat hebben we als Vlinderstichting trouwens ook zelf ervaren in onze vlinderkweek. We kweken koolwitjes om eitjes, rupsen en poppen naar scholen te sturen om te worden opgekweekt in de klas. Het is voor de kinderen geweldig om een eitje uit te zien komen en een rups te zien groeien en verpoppen. En het is helemaal geweldig als ze getuige zijn van het uitkomen van een vlinder in de klas en deze feestelijk buiten loslaten. Maar op een gegeven moment legden de koolwitjes in onze kweek geen eitjes meer en konden de vlinderlessen op de scholen dus niet meer doorgaan. Het bleek dat de zaden van de planten waarop we de vlinders kweekten waren gecoat met fipronil. De rupsen die van de planten aten groeiden en

verpopten normaal. De vlinders kwamen goed uit en vielen dus niet dood uit de lucht. Maar de vlinders plantten zich veel minder voort. Het effect is dus sluipend en stiekem.

Akkerhommel en groot koolwitje, gevoelig voor fipronil (Bron: Kars Veling) Zaadcoating met fipronil werd tot voor kort veel toegepast tegen aantasting van koolgewassen door koolvlieg. Inmiddels is het middel niet meer toegestaan voor landbouwkundig gebruik, maar wel in bijvoorbeeld mierenlokdoosjes en in anti-vlooiemiddeltjes voor honden en katten. En daardoor komt het middel volop in het milieu terecht. Omdat fipronil in bodem en water langzaam afbreekt, vormt het dus nog steeds een risico voor de

biodiversiteit. Onderzoekers van de Universiteit van Sussex hebben in Engelse rivieren forse concentraties gevonden van fipronil en de neonicotinoïde imidacloprid. De gevonden concentraties overschreden de aanvaarde veilige limieten vaak ver. De onderzoekers: "Fipronil is één van de meest gebruikte vlooiënproducten. Recente studies hebben aangetoond dat het wordt afgebroken tot verbindingen die persistenter zijn in het milieu en giftiger zijn voor de meeste insecten dan fipronil zelf." Omdat het dus moeilijk afbreekbaar is, kunnen de gevolgen nog lange tijd voortduren. In Nederland zijn 1,5 miljoen honden en bijna 2,6 miljoen katten. Veel hiervan worden met deze middelen behandeld. De problemen zullen ook hier vast en zeker spelen.

Meer informatie

- Het [Wageningse onderzoek naar de effecten van fipronil op koolwitjes](#)
- Het [Britse onderzoek over de gevonden middelen in Engelse rivieren](#)

Tekst en foto's: Kars Veling, [De Vlinderstichting](#) (leadfoto: hond zonder vlooiënbandje)

Gemiva winkel in het Weetpunt

GEMIVA-SVG GROEP

Samen maken we het verschil

Vogelhuisjes
Kaarsen
Decoratie
Aardewerk
Vogelvoerbakjes
En nog veel meer leuke
dingen voor u huis
U steunt hier Gemiva
het Weetpunt

Contante betaling

Buiten de regio

Onderzoeken Peelbrand: meer aandacht, geld en regelgeving nodig voor natuurbranden

Wageningen Environmental Research, Wageningen University & Research

22-NOV-2020 - De grote natuurbrand in de Deurnese Peel afgelopen voorjaar was uitzonderlijk. Door de droge begroeiing en lastige weersomstandigheden kon de brand zich snel verspreiden. Om onbeheersbare branden als deze in de toekomst te voorkomen, moet meer aandacht, geld en mogelijk ook regelgeving komen voor natuurbrandveiligheid. Dat zijn de voornaamste conclusies uit twee onderzoeken naar de Peelbrand.

Deel deze pagina

Bij de brand in de Deurnese Peel in april van dit jaar is ruim zevenhonderd hectare natuurgebied verbrand. Woningen moesten worden ontruimd en omwonenden hadden nog wekenlang last van de rook. Om het risico op een dergelijke brand in de toekomst te verkleinen, hebben de gemeente Deurne, de provincie Noord-Brabant en de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost opdracht gegeven tot drie onderzoeken: naar het ontstaan van de brand, naar de mogelijkheden voor preventie en naar de relatie tussen brandveiligheid en natuurbeheer. De resultaten van het eerste onderzoek naar het ontstaan en verloop van de brand zijn eerder al naar buiten gebracht. Het tweede en het derde onderzoek zijn afgelopen week gepresenteerd.

Zeer lastige omstandigheden

Een onderzoeksteam van Wageningen University & Research (WUR) heeft gekeken hoe de inrichting en het beheer van de Deurnese Peel de ontwikkeling en bestrijding van de brand beïnvloedden. De brand kon zich uitzonderlijk snel verspreiden door de lastige weersomstandigheden (lage luchtvochtigheid en sterke droge wind) en de droge begroeiing die nog niet hersteld was van de winter. De brand bleef nog lang ondergronds smeulen, voornamelijk in de hogere delen van het veenlandschap. Hierdoor laaide het vuur steeds opnieuw op, wat zorgde voor langdurige rookoverlast in de omgeving. Het bestrijden van de brand werd bemoeilijkt door de snelheid van de brand, de weersomstandigheden, de geringe draagkracht van de veenondergrond voor grote brandweervoertuigen en de onbegaanbaarheid van het terrein door grote graspollen en poeltjes. In het gebied is een beperkte hoeveelheid wandelpaden. De wandelpaden waren te klein voor groot materieel en de grote paden waren vanwege de veenondergrond niet stevig genoeg. Dit bleek echter geen belemmering te zijn voor brandbestrijding.

Vernatting kan brandrisico verminderen

Het onderzoek door WUR laat zien dat projecten voor natuurherstel (Leegveld en Peelkanalen) in de Deurnese Peel het brandrisico in het gebied naar verwachting zullen verminderen. Deze projecten vernatten het natuurgebied en beperken de hoeveelheid bos, waardoor de plantensoorten in het gebied veranderen. Dit kan het natuurbrandrisico in het gebied verkleinen. Deze projecten zullen pas na verloop van jaren volledig effect hebben. Tot die tijd is volgens de onderzoekers aanvullend beheer nodig om natuurbrandrisico in het gebied te beperken. Bijvoorbeeld door gecontroleerd te branden, of door te maaien dan wel te begrazen.

Voorkomen van onbeheersbare natuurbranden

In het tweede onderzoek heeft een onafhankelijke onderzoekscommissie op verzoek van de Commissaris van de Koning van Noord-Brabant, gekeken naar de samenwerking tussen de gemeente, de veiligheidsregio en Staatsbosbeheer op het gebied van natuurbrandpreventie. Ook is gekeken naar de rol van de provincie. De commissie concludeert dat bij het opstellen van plannen voor natuurgebieden, waaronder de Deurnese Peel, onvoldoende aandacht is voor brandveiligheid. Dat geldt zowel bij het bepalen van de natuurdoelstellingen als voor het inrichten van deze gebieden en het beheren daarvan. Ook ontbreekt het aan geld om de nodige maatregelen te treffen. De commissie suggereert om bindende regels op te stellen, die ook te handhaven zijn, voor de inrichting en het beheer van natuurgebieden in relatie tot brandveiligheid. Tenslotte moet de samenwerking tussen de gemeente, de veiligheidsregio en de beheerders(s) van natuurgebieden in preventie van natuurbranden worden versterkt.

Lessen voor Nederland

De aanbevelingen uit beide onderzoeken hebben ook betekenis voor andere natuurgebieden, zowel in Noord-Brabant als in de rest van Nederland. Door klimaatverandering zal Nederland vaker te maken gaan krijgen met natuurbranden. Dr. Cathelijne Stoof, hoofdonderzoeker en universitair docent bij WUR, doet met haar team uiteenlopende aanbevelingen om te leren leven met vuur. Stoof: "We adviseren bijvoorbeeld om begroeiing strategisch te beheren en te voorkomen dat dit zich als brandstof over de jaren opstapelt, en om gebruik te maken van internationale inzichten voor nieuwe kennis en trainingen in natuurbrandbestrijding". Jan Jaap de Graeff, voorzitter van de onafhankelijke onderzoekscommissie van onderzoek twee, benadrukt de urgentie om dit vraagstuk te lijf te gaan. "Het kán en moet beter om goed voorbereid te zijn op natuurbranden als in de Deurnese Peel", aldus De Graeff.

Meer informatie

Rapport [Relatie tussen natuurbeheer en brandveiligheid in de Deurnese Peel](#) (pdf; 15.0 MB)

Tekst: [Wageningen University](#)

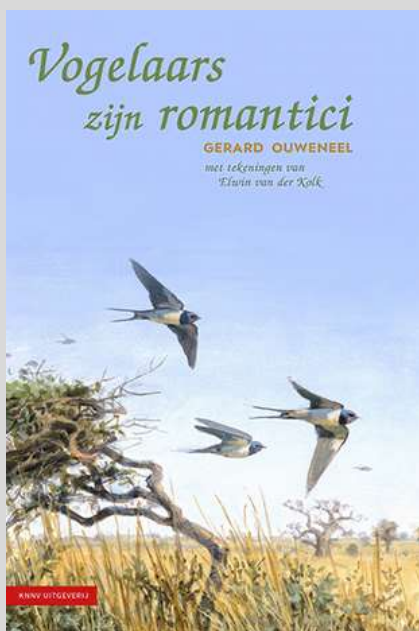
Kort Nieuw

Het is een rare tijd. Hopelijk bent u gezond! Hebt u tijdens het verplichte thuisblijven extra kunnen genieten van uw tuinvogels?

Als u uw tuinvogels beter hebt leren kennen, dan wilt u vast ook meehelpen om ze te beschermen. Dat kan bijvoorbeeld door mee te doen met de Nationale Tuinvogeltelling. De eerstvolgende editie vindt plaats van 29 tot en met 31 januari. Tienduizenden mensen tellen in dat weekend één keer een half uurtje de vogels in hun tuin.

Schrijf u nu alvast in voor de nieuwsbrief van de Nationale Tuinvogeltelling. Dan bent u nog beter voorbereid, en begint de voorpret nu al.

Met vriendelijke groet,
Jeanet van Zoelen
Team Tuinvogeltelling
Vogelbescherming Nederland

Ondanks dat het broedseizoen pas in februari langzaam begint, is het juist nu belangrijk om nestkasten op te hangen in de tuin. In het najaar en de winter gebruiken vogels deze nestkasten als schuilplaats voor een veilige overnachting. Niet alleen zorgt u er hiermee voor dat de vogels altijd dicht in de buurt van uw voederplekken zijn, maar vogels komen in de lente vaak terug naar deze nestkasten om een nest te maken.

Wilt u in de lente genieten van een vogelnestje in uw tuin? Hang dan nu al een nestkast op, of maak uw huidige nestkasten een keer grondig schoon met water.

Er zijn verschillende punten waar u op moet letten bij het ophangen van een nestkast, zo moet de invliegopening namelijk richting het noorden, noordoosten of oosten hangen zodat er geen regen in kan waaien. Wilt u dat de nestkast gebruikt wordt door een koolmees, of door een roodborst? Elke vogel heeft zijn voorkeuren voor een nestkast. We delen met u onze tips over het ophangen van een nestkast zodat ook uw nestkasten druk bezocht worden door de vogels die u graag ziet!

**vrijwilligers
gevraagd!**

M/V

Vrijwilliger worden?

Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard

**Wij bieden wij u de mogelijkheid aan om een (korte of eendaagse) cursus te volgen.
Er zijn vele mogelijkheden informeer gewoon eens!**

Werkgroep Flora en fauna

Werkgroep Weetpunt

Vogel Werkgroep

Werkgroep natuuronderhoud

Boeren adviseren met erf beleid

**O.a. door het maken en plaatsen van
vogelkasten**

**Gastvrouw of gastheer voor het
"Weetpunt"**

Vogeltellers

**Vogels tellen is leuk en kan eenvoudig
beginnen**

Excursies leiders

Werken in de natuur

Folder beschikbaar